

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ»
ДЛЯ АСПІРАНТІВ**

(здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії)

**Харків
2022**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ»
ДЛЯ АСПІРАНТІВ**

(здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії)

Харків
«Право»
2022

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)*

Укладачі:

О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, Ю.Ю. Калиновський

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Філософія правового виховання» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, Ю.Ю. Калиновський. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 31 с.

© Данильян О. Г., Дзьобань, О. П.,
Ю.Ю. Калиновський 2022

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2022

ВСТУП

Філософія правового виховання спрямована на вивчення ефективних практик правовиховної діяльності, які застосовувались в різних державах й культурно-цивілізаційних системах з метою формування у громадян високого рівня правової культури та правосвідомості. Вивчаючи дану дисципліну аспірант має засвоїти організаційно-управлінські основи правовиховної роботи, мати уявлення про історію та сучасність правовиховної діяльності як необхідної складової формування громадянських якостей особистості. Відповідна навчальна дисципліна призначена для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

Метою навчальної дисципліни «Філософія правового виховання» є забезпечення у аспірантів комплексу системних, професійних знань з теорії й практики правового виховання, формування в них гуманістичного світогляду, усвідомлення майбутніми докторами філософії суспільної значущості правовиховної діяльності й засвоєння ними методик та засобів правовиховної роботи.

У результаті вивчення дисципліни «Філософія правового виховання» аспіранти повинні:

– **мати системні знання** щодо сутності, змісту й функцій правового виховання, його місця у формуванні правової культури та правосвідомості громадян України, важливої ролі у розбудові правової держави; знати шляхи формування сучасного системного правового світогляду, вітчизняні та закордонні зразки й особливості правового виховання; оволодіти системою знань щодо форм, методів та принципів правового виховання з метою їх практичного застосування у професійній діяльності; усвідомлювати важливість правового виховання для формування високих моральних якостей та стандартів правової поведінки, які засновані на загальнолюдських та національних цінностях, почутті відповідальності за виконання професійного обов'язку;

– **уміти самостійно аналізувати** факти, явища та процеси соціального буття з точки зору їх відповідності діючому праву та усталеним у вітчизняному суспільстві норм моралі; критично оцінювати діяльність соціальних суб'єктів та вміти напрацьовувати й втілювати шляхи оптимізації їх правової поведінки; формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтовувати свою світоглядну та громадянську позицію;

– **володіти** методологією наукового пізнання соціальних явищ та процесів, основами організаційно-управлінської діяльності у правовиховній сфері, застосовувати отримані знання у професійній та громадській діяльності.

Для аспірантів передбачено 24 години лекцій та 36 годин практичних занять, а також 150 годин відведено для самостійної роботи.

Форма контролю – іспит.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри філософії
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 11 серпня 2022 р.)

Розділ I.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

1. Предмет, поняття та функції філософії правового виховання

Предмет навчальної дисципліни «Філософія правового виховання». Сутнісні характеристики правового виховання. Функції правового виховання. Місце і роль правового виховання у формуванні правової культури громадян України. Цінності та традиції як світоглядна основа правового виховання. Особливості правового виховання у суспільствах, що трансформуються. Сутність та динаміка правової соціалізації як підґрунтя правовиховного процесу. Діалектика взаємозв'язку правової соціалізації, правового виховання як засобів розвитку правової культури особистості. Правове виховання у контексті професійної діяльності юристів.

2. Структура правового виховання

Суб'єкти та об'єкти правового виховання. Форми правового виховання. Рівні правового виховання. Загальні принципи правового виховання. Взаємозв'язок принципів правового виховання з методами, засобами, формами та прийомами правовиховного процесу. Основні підходи до розуміння структури правового виховання. Праворозуміння як світоглядна основа правового виховання. Правовиховні практики як структурний елемент правового виховання. Роль та місце держави у розвитку структури правового виховання. Навчальні заклади та громадські організації як суб'єкти правового виховання. Ціннісна спрямованість правовиховного процесу.

3. Організаційно-управлінські основи правового виховання

Форми та засоби організаційно-управлінської діяльності у правовиховній сфері. Етапи правовиховної роботи. Організаційно-управлінські завдання у правовиховному процесі. Сутність і зміст соціального контролю у правовиховній сфері. Функції соціального контролю у правовиховній діяльності. Види соціального контролю. Інститути соціального контролю.

Особливості організації та функціонування системи правового виховання у демократичних країнах. Проблеми організації правового виховання у сучасній Україні. Законодавче забезпечення правового виховання в українському суспільстві.

4. Роль правового виховання у формуванні демократичної правосвідомості та правової культури

Діалектика взаємозв'язку правового виховання, правосвідомості та правової культури. Сутність правосвідомості та правової культури у контексті правового виховання. Правове виховання як засіб формування демократичної правосвідомості та правової культури суспільства й особистості. Інституційні та неінституційні аспекти взаємодії правового виховання, правосвідомості та правової культури. Правове виховання як механізм розбудови правової держави та правового суспільства. Цивілізаційне та ментально-історичне підґрунтя взаємозв'язку правового виховання, правосвідомості та правової культури в українському соціумі.

Розділ II.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

5. Цивілізаційно-світоглядні особливості правового виховання

Традиції правового виховання та правової освіти у культурно-цивілізаційних системах сучасності. Правова освіта як стрижень правового виховання у західноєвропейському освітньому просторі. Роль громадських організацій у правовиховному процесі країн Заходу. Участь навчальних закладів у правовому вихованні молоді. Профілактика правопорушень як форма правового виховання. Ціннісні орієнтири правового виховання у східних країнах. Основні напрямки правового виховання громадян у східному культурному просторі. Роль релігійних інститутів у правовому вихованні у східних країнах. Особливості правового виховання у Китаї та Японії. Характерні риси правового виховання у країнах арабського сходу. Порівняльна характеристика «західної» й «східної» моделей правового виховання.

6. Історичні традиції правового виховання в Україні

Історичні етапи та традиції становлення правовиховного процесу в Україні. Філософсько-правова думка Київської Русі як підґрунтя розвитку правового виховання в Україні. Розвиток системи освіти в Україні у XVI-XVIII століттях та її вплив на правове виховання населення. Перебіг державотворчих

процесів на теренах України та трансформація ціннісних векторів правового виховання. Вітчизняна конституційно-правова думка як чинник розвитку правового виховання українських громадян. Правове виховання в Україні в період тоталітаризму. Становлення юридичної освіти та правового виховання у незалежній Україні.

7. Правове виховання та державотворення: особливості взаємозв'язку

Розбудова незалежної української держави як передумова розвитку національних традицій правового виховання. Вплив суспільної думки та громадянсько-правової активності на державотворення в Україні. Правомірна поведінка громадян як основа стабільності української держави. Національна ідея як світоглядне підґрунтя розвитку державності та правового виховання в Україні. Соборність України як необхідна передумова розбудови національної системи правового виховання. Вплив правової освіти та юридичної науки на українське державотворення. Позитивні та негативні наслідки глобальних процесів для державотворення та правового виховання в Україні.

8. Правове виховання як засіб подолання деформацій правової культури й правосвідомості

Сутність деформацій правової культури й правосвідомості громадян України. Причини деформацій правової культури та правосвідомості у вітчизняному соціумі. Види деформацій правової культури та правосвідомості в українському суспільстві. Найсуттєвіші різновиди девіантних форм поведінки як наслідок деформацій правосвідомості. Девіації правової поведінки молоді. Особливості правового виховання у поліетнічному та полікультурному середовищі. Завдання правового виховання у контексті подолання деформацій правової культури та правосвідомості в українському суспільстві. Профілактика девіантних форм поведінки. Перспективи застосування закордонного досвіду в Україні для подолання деформацій правової культури та правосвідомості.

9. Правове виховання в сучасній Україні

Розбудова загальнодержавної системи правового виховання в Україні як стратегічна мета. Теоретико-методологічне та нормативне підґрунтя правового виховання в сучасній Україні. Організаційно-правові та світоглядні проблеми розвитку правового виховання в українській державі. Правове виховання як складова національної (духовної) безпеки української держави. Правова освіта в Україні: стан та перспективи. Вплив засобів масової комунікації в Україні на формування правових настанов громадян. Проблеми підготовки спеціалістів з правового виховання для правоохоронних та судових органів. Деонтологічні

принципи юридичної професії. Роль юристів у правовому вихованні. Основні напрямки розвитку та завдання правового виховання в українському суспільстві.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема семінарського заняття № 1

Предмет, поняття та функції філософії правового виховання

(2 години)

П л а н

1. Предмет навчальної дисципліни «Філософія правового виховання». Особливості філософського підходу до розуміння сутності правового виховання.

2. Цінності й традиції як світоглядна основа правового виховання. Місце і роль правового виховання у формуванні правової культури громадян України.

3. Сутність правової соціалізації. Співвідношення правової соціалізації, правового виховання і правової культури.

4. Функції правового виховання. Роль і значення правового виховання у професійній діяльності юристів.

Рекомендована література:

Дзьобань О. П. Правове виховання і правова соціалізація: діалектика взаємозв'язку. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2009. №2. С. 61-70.

Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти. *Проблеми законності.* 2009. Вип. 100. С. 407-416.

Максимов С. І. Філософія права: сучасні інтерпретації: вибр. праці: статті, аналіт. огляди, переклади (2003- 2011). 2-ге вид., доповн. Харків: Право, 2012. С. 150-161.

Мануйлов Є.М. Правове виховання студентів ВНЗ України. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2011. № 10. С. 236-238.

Орлова О. О. Методологічний аналіз інтерпретації поняття «правове виховання». *Наук. вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ.* 2007. № 2. С. 8-16.

Правове виховання в сучасній Україні : моногр. / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. С. 10-71.

Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. 2-ге видан., перероб. і допов. Харків: Право, 2017. 416 с.

Філософія виховання / кер. авт. кол. М. Култаєва. Харків: Харк. держ. пед. ун-т, 2001. Ч. 1. 272 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 2
Структура правового виховання
(4 години)

П л а н

1. Загальна характеристика системи правового виховання: структурно-функціональний вимір.
2. Принципи організації системи правового виховання.
 - а) сутність та зміст загальних принципів організації системи правового виховання;
 - б) організаційно-функціональні принципи системи правового виховання.
3. Основні методи правовиховної діяльності. Застосування методів правовиховної діяльності у сучасній практиці правового виховання.
4. Засоби правового виховання та їх реалізація у сучасних соціальних умовах.

Рекомендована література:

Вступ до теорії правових систем / Зайчук О. В., Журавський В. С., Оніщенко Н. М. та ін. / за заг. ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. Київ: Юрид. думка, 2006. 431 с.

Данильян О.Г. Деякі аспекти організації та управління правовим вихованням. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2010. № 5. С. 233-235.

Дзьобань О. П. Механізм правового виховання: теоретичні аспекти визначення сутності. *Проблеми законності.* 2009. Вип. 103. С. 225-228.

Нісімчук К., Нісімчук А. Технології виховання: морально-етичний аспект : моногр. Луцьк : Твердиня, 2009. 180 с.

Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах : моногр. / В. П. Андрущенко, Н. О. Дівінська, Б. І. Корольов та ін. / за заг. ред. В. П. Андрущенко, В. І. Луговий. Київ: Педагог. думка, 2008. 254 с.

Правове виховання в сучасній Україні: моногр. / А. П. Гетьман, Л. М.

Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. 368 с.

Соціально-психологічні та кримінологічні аспекти впливу заходів виховного характеру на формування правової свідомості неповнолітніх : моногр. / І. І. Ковальова, А. О. Смоктей, В. В. Вітвіцька та ін.; за заг. ред. Г. В. Гребенькова. Донецьк : ДЮІ, ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2008. 188 с.

Трофименко В. А. Правове виховання працівників правоохоронної та судової систем: загальні риси і особливості. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2011. № 10. С. 246-248.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 3
Організаційно-управлінські основи правового виховання
(4 години)

П л а н

1. Основи організації та управління правовим вихованням у сучасному суспільстві. Суб'єкти та об'єкти правового виховання.
2. Головні етапи та напрямки формування правосвідомості й правової культури у сучасному демократичному суспільстві.
3. Соціальний контроль за правовим вихованням та його основні функції.
4. Методики оцінювання ефективності правовиховної діяльності.
5. Інформаційне забезпечення правовиховного процесу.
6. Роль громадських організацій у правовиховній діяльності.

Рекомендована література:

Данильян О. Г. Деякі проблеми соціального контролю у сфері правового виховання в перехідному суспільстві. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2011. №10. С. 225-226.

Данильян О. Г. Місце і значення соціального контролю у сфері правового виховання. *Проблеми законності.* 2009. Вип. 103. С. 220-224.

Данильян О. Г. Особливості організації та управління правовим вихованням у перехідному суспільстві. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2012. № 3(13). С. 112-117.

Данильян О. Г. Деякі аспекти організації та управління правовим вихованням. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2010. № 5.

С. 233-235.

Коваленко І. В. Форми правового виховання студентів. *Держава і право*. 2005. Вип. 28. С. 56-63.

Коваленко І. І. До питання про основні властивості правового виховання. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2011. № 9. С. 169-180.

Правове виховання в сучасній Україні: моногр. / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. С. 138-158.

Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 344 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 4

Роль правового виховання у формуванні демократичної правосвідомості та правової культури (4 години)

П л а н

1. Взаємозв'язок правового виховання, правосвідомості та правової культури.
2. Інституційний та неінституційний рівні правового виховання.
3. Правове виховання як засіб формування демократичної правосвідомості та правової культури.
4. Ознаки демократичної та тоталітарної правосвідомості й правової культури.
5. Ментально-історичне підґрунтя правового виховання, правосвідомості й правової культури в сучасній Україні.

Рекомендована література:

Апель К.-О. Дискурс і відповідальність: проблема переходу до постконвенціональної моралі / пер. з нім. В. Купліна. Київ: Дух і Літера, 2009. С. 157-191.

Гетьман А.П., Данильян О.Г. Демократична правосвідомість: комунікативно-дискурсивний підхід. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права,*

політологія, соціологія. 2012. № 3 (13). С. 3-13.

Калиновський Ю. Ю. Особливості виникнення та загальні характеристики тоталітарної правосвідомості. *Гілея: науковий вісник*. Київ: ВІР УАН, 2011. Випуск 46. С. 398-405.

Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: моногр. Харків: Право, 2008. С. 114-127, 194-217.

Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления: моногр. Харків: Право, 2002. С. 253-274.

Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л.М. Герасіна та ін.] ; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.

Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя : монографія / Л. М . Герасіна, І. В . Головки, І. Д . Денисенко та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2017. 560 с.

Правове виховання в сучасній Україні: моногр. / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. С. 252-268, 285-312.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків: Право, 2009. С. 287-306.

Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / О.Г.Данильян, О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко та ін.; за ред. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 344 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2014. 248 с.

Тема семінарського заняття № 5
Особливості правового виховання в західних країнах
(4 години)

П л а н

1. Культурно-цивілізаційні передумови правового виховання в європейських країнах.
2. Правове виховання в сучасній Європі: особливості, проблеми, тенденції розвитку. Правове виховання в системі європейської освіти.
3. Релігійні та мистецькі чинники в європейській правовиховній стратегії.
4. Специфічні риси американської моделі правового виховання. Правове виховання в системі освіти США.
5. Громадські та релігійні організації як суб'єкти правового виховання в США.
6. Актуальні напрямки правового виховання в американському суспільстві.

Рекомендована література:

Данильян О. Г. Досвід організації правового виховання в системі середньої освіти Німеччини. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2015. Вип. 2. С. 95-104.

Заїченко, Н. В. Особливості позакласної роботи з учнівською молоддю в школах США. *Коледжанин*. 2003. № 4. С. 32-35.

Коваленко І. І. Особливості методичного забезпечення викладання курсу правового виховання (на прикладі середньої освіти Франції). *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2012. № 1 (11). С. 202-210.

Коваленко І. І. Суспільний інтерес як складова системи правового навчання та виховання в Польщі. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2012. № 2 (12). С. 120-126.

Кузьменко О. Формування громадських знань в американській школі. *Історія в школах України*. 2008. № 5. С. 21.

Мелкевик Б. Насиліе и молодежь: североамериканский контекст. *Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи)*: статті учасників VII Міжнар. “круглого столу” (м. Львів, 9-10 груд. 2011 р.). Львів.: Галиц. друкар. 2012. С. 375-384.

Правове виховання в сучасній Україні: моногр. / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. С. 175-196.

Суспільство, людина, право: досвід філософсько-правового осмислення: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2018. 350 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 6 Правове виховання у східних країнах (4 години)

П л а н

1. Загальна характеристика правового виховання у країнах Сходу.
2. Роль конфуціанства в процесі формування системи правового виховання Китаю.
3. Політичні, морально-етичні й ментальні фактори правового виховання китайців.

4. Основні джерела правового виховання в Японії: звичай, традиції, мораль, освіта, сімейні цінності. Кримінальна, судова і соціальна політика як чинники правового виховання у японському суспільстві.

5. Особливості правового виховання в країнах Арабського Сходу. Значення ісламу у визначенні основних принципів правового виховання мусульман.

6. Вплив законів шаріату і міжнародного законодавства на засади правового виховання в країнах ісламського світу. Юридичне розуміння злочину й покарання у мусульманському праві як чинник правового виховання населення азійських країн.

Рекомендована література:

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т. імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1128 с.

Калиновський Ю. Ю., Кальницький Е. А. Особливості правового виховання в Японії. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2010. №5. С. 254-256.

Катруца Н. Б. Вплив ідей конфуціанства на систему виховання в Японії. *Наукові записки Ніжинського державного ун-ту ім. Миколи Гоголя.* 2008. № 5. С. 161-164.

Львова О.Л. Правові документи про права людини в ісламі: характерні риси. *Часопис Київського ун-ту права.* 2008. №4. С. 12-19.

Мелякова Ю. В. Звичай і релігія як основні джерела правового виховання в Китаї, Японії та країнах Арабського Сходу. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2012. № 3 (13). С. 238-243.

Озерська О. Ю. Соціокультурні аспекти японської системи освіти. *Науковий вісник ХДПУ ім. Г. С. Сковороди.* 2002. Вип. 11. С. 111-115.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Суспільство, людина, право: сучасні дослідження актуальних проблем: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко, Ю. Ю. Калиновський та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2014. 392 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

(4 години)

П л а н

1. Витоки та історичні традиції правового виховання у культурі Київської Русі.
2. Роль освітніх закладів у правовому вихованні населення України у XVI-XVIII ст.
3. Особливості правового виховання в Україні XIX-XX ст.
4. Національно-визвольний рух та державотворчі процеси як чинники правового виховання в Україні.
5. Тенденції правового виховання у незалежній Україні.

Рекомендована література:

Калиновський Ю. Ю., Павліченко О. О. Державотворча концепція В.К. Липинського у філософсько-історичному вимірі. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 141 (2). Ч. 2. Філософські науки. С. 58-63.

Калиновський Ю. Ю. Парадигмальні виміри правосвідомості українського суспільства: Монографія. Харків: Майдан, 2012. 346 с.

Клімова Г. П. Правове виховання громадян України в сучасних умовах / *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2009. Вип.1. С. 108-114.

Кравченко П. А. Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення (соціально-філософські аспекти). Київ: ГЕНЕЗА, 2001. 332 с.

Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України. *Право України*. 2008. №3. С. 122-125.

Мануйлов Є. М. Формування особистості майбутнього фахівця права. Вибрані праці: статті, матеріали конференцій, “круглих столів” (2006-2011). Харків: Право, 2011. 216 с.

Подберезський М. К. Проблеми формування національної правової культури. Харків: ЕДЕНА, 2003. 140 с.

Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2010. С. 232-252.

Українська політична нація : генеза, стан, перспективи / В. С. Крисаченко, М. Т. Степико, О. С. Власюк та ін. ; за ред. В. С. Крисаченка. Київ: НІСД, 2004. 648 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна.

Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 8
Правове виховання та державотворення: особливості взаємозв'язку
(2 години)

П л а н

1. Розбудова держави як передумова розвитку правового виховання. Поняття суспільного ідеалу та національної ідеї в українських реаліях.
2. Роль правового виховання у вітчизняному державотворенні.
3. Особистість як мета правового виховання й суб'єкт державотворення.
4. Вплив державотворчих процесів на правове виховання в сучасному українському суспільстві.

Рекомендована література:

Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави. *Право України*. 2005. №4. С. 24-26.

Калиновський Ю. Ю. Національна ідея як ціннісна детермінанта державотворчого процесу в Україні. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. Харків: Право, 2016. № 1 (28). С. 98-106.

Калиновський Ю. Ю. Системоутворююча роль правових цінностей та норм у вітчизняному державотворенні. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія*. Харків: Право, 2017. № 1 (32). С. 16-26.

Калиновський Ю. Ю. Парадигмальні виміри правосвідомості українського суспільства: Монографія. Харків: Майдан, 2012. 346 с.

Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления: монографія. Харків: Право, 2002. С. 304-319.

Мануйлов Є. М., Калиновський Ю. Ю. Духовні імперативи вітчизняного державотворення: аксіологічний та безпековий контексти. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. Харків: Право, 2020. № 1 (44). С. 23-38.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків: Право, 2009. 352 с.

Серьогіна С. Г. Форма правління і правова культура: взаємозалежність і взаємозв'язок / Правова культура в умовах становлення громадянського

суспільства: монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І.В. Яковюка. Харків: Право, 2007. С. 126-146.

Соціально-гуманітарна сфера України в сучасних дискурсах: монографія / за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ХІФ КНТЕУ, 2019. 280 с.

Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с.

Тема семінарського заняття № 9
Правове виховання як засіб подолання деформацій правової культури й правосвідомості

(4 години)

П л а н

1. Загальна характеристика деформацій правової культури та правосвідомості.
2. Класифікація деформацій правової культури й правосвідомості: правовий нігілізм; правовий інфантилізм; ціннісна амбівалентність; правовий фетишизм; правова демагогія та правові ілюзії.
3. Девіантна поведінка: поняття та причини.
4. Класифікація основних різновидів девіантної поведінки.
5. Шляхи подолання деформацій правової культури й правосвідомості та поведінкових девіацій в сучасному українському суспільстві.
6. Поняття та рівні профілактики деформацій правової культури й правосвідомості: світовий та вітчизняний досвід.

Рекомендована література:

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т. імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1128 с.

Данильян О. Г. Деякі проблеми формування правової культури у перехідному суспільстві. *Держ. буд-во та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Акад. прав. наук України*. 2010. Вип. 7. С. 14-25.

Калиновський Ю. Ю. Роль правового виховання у подоланні деформацій правосвідомості українського соціуму. *Гілея: наук. вісник*. 2011. Вип. 49. С. 345-352.

Калиновський Ю. Ю. Парадигмальні виміри правосвідомості українського суспільства: Монографія. Харків: Майдан, 2012. 346 с.

Коваленко І. І. Про властивості правової антикультури в архітектоніці

правокультурного простору. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2013. № 2. С. 134–138.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків: Право, 2009. 352 с.

Трофименко В. А. Правовиховна діяльність як один з основних напрямків діяльності правоохоронної системи. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2017. № 3. С. 98-110.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. 248 с.

Тема семінарського заняття № 10 Правове виховання в сучасній Україні

(4 години)

П л а н

1. Загальна характеристика правовиховної діяльності у сучасній Україні.
2. Основні завдання та напрямки правового виховання в українському суспільстві.
3. Правова освіта в Україні: стан та перспективи.
4. Особливості правового виховання у інформаційному суспільстві.
5. Роль громадських організацій та громадянських ініціатив у правовиховному процесі.
6. Юрист як суб'єкт правового виховання. Проблеми підготовки спеціалістів з правового виховання.

Рекомендована література:

Андрейцев В. І., Андрейцев В. В. Правнича освіта в Україні: проблеми теорії та практики. Київ: Юринком Інтер, 2000. 476 с.

Данильян О. Г. Специфіка формування правової культури в транзитивному суспільстві. *Наук. зап. ХВУ. Соціол. філос., психол.* 2006. Вип. № 2. С. 3-9.

Калиновський Ю. Ю., Аксьонова О. М. Правове виховання у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія:*

Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Харків: Право, 2013. № 2 (16). С. 124-134.

Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України. *Право України.* 2008. №3. С. 122-125.

Мануйлов Є.М. Правове виховання студентів ВНЗ України. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2011. № 10. С. 236-238.

Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя : монографія / Л. М . Герасіна, І. В . Головка, І. Д. Денисенко та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2017. 560 с.

Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: моногр. / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Харків: Право, 2007. 248 с.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків: Право, 2009. 288 с.

Трофименко В. А. Правовиховна діяльність як один з основних напрямків діяльності правоохоронної системи. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2017. № 3. С. 98-110.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за заг. ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2014. 248 с.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Монографії, підручники, навчально-методичні посібники та довідкові видання з філософії правового виховання

Біскуб І. П., Данильчук А. Л., Макарук Л. Л. Філософія, суспільство, мова: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 223 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т. імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1128 с.

Глобальні виклики в цифрову епоху: вектори філософського осмислення: монографія / Штанько В. І. та ін. Харків: ХНУРЕ, 2019. 183 с.

Голянич М. Ю. Футурологія. Філософія майбуття: монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2017. 539 с.

Гуцуляк О. Б. Філософія української сутності. Соціокультурні смисли алхімії національного буття: монографія. Київ: Арт Економі, 2017. 253 с.

Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. 3-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2020. 432 с.

Етнічність. Культура. Історія. Соціально-філософські нариси: монографія / В. Б. Фадєєв та ін.; відп. ред. В. Б. Фадєєв. Ніжин: Лисенко [вид.], 2019. 271 с.

Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія. Київ: Логос, 2019. 346 с.

Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу: від давнини до сучасності. Київ: Темпора, 2019. 379 с.

Назар П. С. Філософія людини та особистості: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ: Сталь, 2018. 577 с.

Ожеван М., Дубов Д. Номо ех машина. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства монографія. Київ: НІСД: Фенікс, 2017. 271 с.

Підлісний М. М., Шубін В. І. Філософія цінностей: історія і сучасність: монографія. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017. 199 с.

Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.

Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя : монографія / Л. М. Герасіна, І. В. Головка, І. Д. Денисенко та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2017. 560 с.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. В. Я. Тація, акад. А. П. Гетьмана, проф. О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Харків: Право, 2009. 352 с.

Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: посібник. Умань: Сочінський М. М. [вид.], 2018. 581 с.

Соціально-гуманітарна сфера України в сучасних дискурсах: монографія / за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ХІФ КНТЕУ, 2019. 280 с.

Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с.

Суспільство, людина, право: досвід філософсько-правового осмислення: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2018. 350 с.

Суспільство, людина, право: сучасні дослідження актуальних проблем: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко, Ю. Ю. Калиновський та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2014. 392 с.

Сучасна філософія: основні розділи, поняття, проблеми, ідеї : Навчальний

посібник / А. І. Бойко, І. П. Гудима, О. В. Кулешов та ін. За ред. О. В. Кулешова ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ФОП Гордієнко Є. І., 2017. 154 с.

Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 344 с.

Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. 2-ге видан., перероб. і допов. Харків: Право, 2017. 416 с.

Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2014. 248 с.

Філософська думка західної української діаспори ХХ століття: ідеї та статі: монографія / С. Йосипенко та ін. Київ: Наукова думка, 2018. 269 с.

Інтернет-ресурси:

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/782>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт українського інституту національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт інституту філософії імені Г. С. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com.ua/>.

Рішення Європейського Суду з прав людини щодо України: URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329.

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри філософії. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/1739-filosofia.html>

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Напрямок підготовки	Характеристика навчальної дисципліни
		аспірантура
Кількість кредитів – 7	Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії	Варіативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Рік підготовки: другий

підготовка реферату та його презентація		
Загальна кількість годин – 210		
Загальний розподіл годин: аудиторних – 60 самостійної роботи – 150	Освітньо-науковий рівень: доктор філософії	Лекції: 24 години
		Практичні заняття: 36 годин
		Самостійна робота: 150 годин
		Вид контролю: іспит

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- підготовка до практичних занять;
- самостійне вивчення додаткової літератури та додаткових питань;
- робота з інформаційними ресурсами;
- підготовка до розгляду практичних дослідницьких завдань;
- підготовка контрольних робіт;
- підготовка до іспиту згідно з переліком розроблених кафедрою питань.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ:

- лекції;
- практичні заняття;
- виконання індивідуальних пошукових завдань.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

1. *Організація поточного контролю.* Оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни «Філософія правового виховання» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК).

Загальним об'єктом оцінювання знань аспірантів є відповідні частини навчальної програми дисципліни, засвоєння яких перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст окремих тем чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні дослідницьких завдань.

Об'єктами ПК знань аспірантів є: систематичність та активність роботи на лекціях, семінарських заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань), виконання контрольних завдань, інші форми робіт.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення навчальної дисципліни.

2. Критеріями оцінювання ПК є:

а) активність та рівень знань при обговоренні питань семінарських занять, відвідування відповідних форм навчального процесу, самостійне вивчення окремих тем чи питань, інші форми робіт (від 0 до 20);

б) оцінка за контрольні роботи, які проводяться у процесі вивчення кожного модуля дисципліни (від 0 до 10 балів за кожну роботу). Конкретний перелік питань до письмової контрольної роботи, порядок і час її виконання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома аспірантів на початку навчального семестру.

Підсумковий бал за результатами ПК оформляється перед початком екзаменаційної сесії.

Загальна максимальна кількість балів за ПК складає 40 балів.

Мінімальна кількість балів за ПК, яка є допуском до складання екзамену, – 25 балів.

У разі невиконання завдань ПК (у разі отримання менше, ніж 25 балів) з об'єктивних причин аспіранти мають право з дозволу викладача скласти їх до екзаменаційної сесії. Час та порядок складання визначає викладач.

3. Підсумкове оцінювання рівня знань аспірантів з філософії правового виховання здійснюється на основі результатів поточного ПК та підсумкового контролю знань аспірантів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Завдання, що виносяться на ПКЗ, оцінюються від 0 до 60 балів.

ПКЗ з філософії правового виховання проводиться у формі іспиту з вузлових питань, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання з сучасними соціальними і правовими проблемами та дослідницькими завданнями.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють весь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою і доводяться до аспірантів на початку навчального семестру. До екзаменаційного білета включаються три питання з курсу філософії. Відповідь на кожне питання оцінюється від 0 до 20 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Вимоги до знань, умінь і навичок	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою
A	Аспірант має всебічні системні і глибокі знання з філософії правового виховання в межах вимог навчальної програми, уміє формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, творчої діяльності, уміє застосовувати отриманні знання при вирішенні професійних завдань.	«відмінно»	90-100
B	Аспірант добре володіє вивченим матеріалом з філософії правового виховання в межах вимог навчальної програми, намагається формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадянську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, уміє застосовувати отриманні знання при вирішенні професійних завдань. Водночас відповідь має певні неточності.	«дуже добре»	80-89
C	Аспірант виявляє знання в галузі філософії правового виховання в межах вимог навчальної програми. Робить спроби формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань. Уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за зразком. Водночас відповідь є недостатньо осмисленою, має помилки й неточності.	«добре»	75-79
D	Аспірант відтворює частину навчального матеріалу з філософії правового виховання і виявляє здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь його має суттєві помилки.	«задовільно»	70-74

Е	Аспірант відтворює частину навчального матеріалу з філософії правового виховання і виявляє певну здатність формулювати висновки на основі отриманих знань. Відповідь його має суттєві помилки.	«задовільно»	60-69
FX	Аспірант відтворює незначну частину навчального матеріалу, виявляє слабку здатність формулювати висновки на основі отриманих знань. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.	«незадовільно»	59 і менше балів

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ»

1. Предмет та сутнісні характеристики правового виховання.
2. Функції правового виховання.
3. Роль правового виховання у професійній діяльності юристів.
4. Праворозуміння як світоглядна основа правового виховання.
5. Діалектика взаємозв'язку правової соціалізації та правового виховання.
6. Механізм функціонування системи правового виховання: сутність та зміст.
7. Загальні принципи організації системи правового виховання та їх характеристика.
8. Організаційно-функціональні принципи організації системи правового виховання та їх характеристика.
9. Основні методи та засоби правовиховної діяльності та особливості їх застосування.
10. Система організації та управління правовим вихованням у сучасному суспільстві.
11. Об'єкти і суб'єкти правового виховання.
12. Основні етапи та напрямки формування правосвідомості й правової культури: загальна характеристика.
13. Інституційний та неінституційний рівні правового виховання.
14. Проблема аналізу стану правового виховання в суспільстві та оцінка його ефективності.
15. Організація правого виховання в сучасному суспільстві: проблеми та основні завдання.
16. Соціальний контроль за правовим вихованням та його основні функції.
17. Методики оцінювання ефективності правовиховної діяльності.

18. Інформаційне забезпечення правового виховання та його основні завдання.
19. Поняття та особливості демократичної правосвідомості та правової культури.
20. Характерні риси тоталітарної правової культури.
21. Роль правового виховання у формуванні демократичної правосвідомості.
22. Роль громадських організацій у правовиховній діяльності.
23. Ментально-історичне підґрунтя правового виховання, правосвідомості й правової культури в сучасній Україні.
24. Особливості американської моделі правового виховання.
25. Основні напрямки правового виховання у США.
26. Громадські та релігійні організації як суб'єкти правового виховання в США.
27. Полікультурне виховання в Європі: загальна характеристика.
28. Світоглядні засади правового виховання в Європі.
29. Особливості громадянсько-правового виховання в системі освіти Франції.
30. Основні чинники правового виховання у країнах Далекого Сходу.
31. Правове виховання у Китаї: традиції та особливості.
32. Роль конфуціанства в процесі формування системи правового виховання Китаю.
33. Загальна характеристика правового виховання в Японії.
34. Кримінальна, судова і соціальна політика як чинники правового виховання у японському суспільстві.
35. Джерела, характер і основні причини правової політики в арабських країнах.
36. Ісламський тип правового виховання, його підґрунтя та наслідки.
37. Історичні етапи і традиції становлення правовиховного процесу в Україні: загальна характеристика.
38. Особливості правового виховання у культурі Київської Русі.
39. Історичні традиції правового виховання на теренах України у XVI-XVIII ст.
40. Особливості правового виховання в Україні у XIX-XX ст.
41. Національно-визвольний рух та державотворчі процеси як чинники правового виховання в Україні.
42. Роль засобів масової комунікації у процесі правового виховання в українському суспільстві.
43. Напрямки впливу правового виховання на державотворчі процеси в сучасній Україні.
44. Взаємообумовленість державотворення та правового виховання в сучасній Україні.
45. Правова особистість як мета правового виховання та суб'єкт державотворення.

46. Правова освіта та її вплив на державотворчі процеси.
47. Національна ідея як світоглядне підґрунтя розвитку державності та правового виховання в Україні.
48. Вплив глобалізації та євроінтеграції на розвиток правового виховання й державотворення в Україні.
49. Сутність та причини виникнення деформацій правової культури й правосвідомості в українському суспільстві.
50. Види деформацій правової культури та правосвідомості.
51. Правовий нігілізм: сутність, ознаки, суспільні наслідки. Шляхи викорінення правового нігілізму в українському суспільстві.
52. Класифікація основних різновидів девіантної поведінки.
53. Основні девіації правової поведінки молоді.
54. Напрямки подолання деформацій правової культури та правосвідомості в українському суспільстві.
55. Поняття та рівні профілактики деформацій правової культури й правосвідомості: світовий та вітчизняний досвід.
56. Цінності та традиції як світоглядна основа правового виховання.
57. Особливості формування правосвідомості й правової культури у вітчизняному суспільстві.
58. Основні завдання правового виховання в сучасній Україні.
59. Роль громадських організацій та громадянських ініціатив у правовиховному процесі.
60. Нормативне підґрунтя правового виховання й правової освіти в сучасній Україні.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до підготовки контрольної роботи з «Філософії правового виховання»

1. Загальні положення

Для підвищення теоретичного й методологічного рівня підготовки докторів філософії, забезпечення більш ефективного формування у них наукового світогляду та більш широкого ознайомлення з сучасними соціально-правовими проблемами, програмою навчальної дисципліни передбачено виконання контрольних робіт, які виконуються аспірантами й подаються на кафедру філософії для рецензування й попередньої оцінки професорсько-викладацьким складом.

Остаточна оцінка виставляється після співбесіди викладача із аспірантом. Контрольні завдання, якість виконання яких визнана рецензентом незадовільною, повертаються аспіранту із зауваженнями для доопрацювання й повторно подаються на кафедру.

Написання контрольної роботи з філософії правового виховання є елементом поглибленої підготовки доктора філософії з тем кожного змістовного модуля. Завдання роботи полягає у самостійному опрацюванні літератури з однієї із запропонованих тем і в оформленні результатів цієї роботи.

Контрольна робота має відображати наукову та методологічну компетентність здобувача, його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до науково-дослідної праці.

Компілятивність контрольної роботи не виключає необхідності бути цілісною, завершеною за певною структурою працею, де автору необхідно показати вміння послідовно, логічно викладати зміст поставленої проблеми. Окрім цього, повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення останньої, її хоча б часткове узагальнення, розв'язання як науково значущого завдання.

У контрольній роботі автор повинен продемонструвати власну науково-дослідницьку культуру, знання основних положень як класичної, так і сучасної літератури з конкретного досліджуваного питання, а також уміння захищати власні судження й умовиводи, викладені в основних положеннях своєї роботи.

2. Структура контрольної роботи

Структура контрольної роботи з філософії правового виховання традиційна: вступ, основна частина, висновок, список використаної літератури.

У *вступі* зазначаються найосновніші положення актуальності проблеми та її значущості. Вступ повинен бути коротким, лаконічним (1-2 абзаци) і переконливим.

В *основній частині* розкривається сама тема роботи. Відповіді на кожне питання повинні містити обґрунтовану й аргументовану інформацію та викладення власного ставлення до сформульованих питань (проблем).

У *висновках* підбиваються підсумки роботи. Висновки повинні бути самостійними, стислими й змістовними і відображати уміння автора формулювати наукові судження й умовиводи відповідно до виконуваного наукового завдання.

Завершує контрольну роботу список використаної літератури.

Обсяг контрольної роботи має становити 5-7 сторінок структурованого тексту, надрукованого на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman 14 pt через 1,5 інтервали. Поля: зверху – 2см, знизу – 2 см, справа – 1,5 см, зліва – 2,5 см, абзац 1,25 см.

Зміст роботи має базуватись на матеріалі декількох наукових джерел з аналізом стану проблеми.

3. Вимоги до оформлення контрольної роботи

Як і будь-яка дослідницька робота, контрольна робота із філософії правового виховання має бути правильно оформлена (повинна містити точність цитування, адекватність переказу точки зору того чи іншого автора, його поглядів, ідей, висунених проблем і положень, достовірність посилань).

До її оформлення пред'являються наступні вимоги:

а) перша сторінка (без номера) відводиться для титульного аркуша і не входить у загальне число сторінок (зразок подається в *додатку*);

б) починаючи з другої сторінки наводиться текст контрольної роботи з послідовним викладенням матеріалу відповідно до поставленого завдання. Завершують контрольну роботу загальні власні висновки автора, яких він дійшов у процесі роботи над темою;

в) список літератури, яка вивчається й цитується, складається або відповідно до порядку її використання, або в алфавітному порядку.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводиться в контрольній роботі, можна знайти у ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додаток

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра філософії

**Контрольна робота на тему:
«ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ В ЯПОНІЇ»**

Виконав:
аспірант кафедри філософії
Герасименко Петро Васильович

Структура навчальної дисципліни

№ з/ п	Тема	Усього	У тому числі:		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади правового виховання – 78 годин					
1.	Предмет, поняття та функції філософії правового виховання.	18	2	2	14
2.	Структура правового виховання.	20	2	4	14
3.	Організаційно-управлінські основи правового виховання.	20	2	4	14
4.	Роль правового виховання у формуванні демократичної правосвідомості та правової культури.	20	2	4	14
	Усього:	78	8	14	56
РОЗДІЛ 2. Філософське осмислення прикладних проблем правового виховання – 132 години					
1.	Особливості правового виховання в західних країнах.	22	2	4	16
2.	Правове виховання у східних країнах.	24	4	4	16
3.	Історичні традиції правового виховання в Україні.	20	2	4	14
4.	Правове виховання та державотворення: особливості взаємозв'язку.	20	2	2	16
5.	Правове виховання як засіб подолання деформацій правової культури й правосвідомості	24	4	4	16
6.	Правове виховання в сучасній Україні.	22	2	4	16
	Усього:	132	16	22	94
	Разом за дисципліну:	210	24	36	150